

Fagdag i Oslo 15. februar 2024

1000 år med kristendom i Norge

Arrangør: KFF, Damaris Skole
og NLA Høgskolen

«Lurt av læreboken?»
- Er de mørke fremstillingene riktige?

Skaperkraft er en tankesmie som bygger bro mellom kirke og samfunn

[Engasjer deg →](#)

Fagsjekk - for bedre læremidler

Fagsjekk er et initiativ for å fremme kritisk tenkning og kvalitetssikring av fakta i skoleverket.

[SE RESSURSER](#)[▶ LYTT TIL PODKAST](#)

Har kristen tro
formet Norge, er
det negativt!

Tenne et lys mot mørke fremstillinger

- Mer bevisste elever og lærere, forlag og foreldre
- Mer informert undervisning og læremidler
- Bedre samtaler om tro og tanke

Myter og misvisninger

- Barnebøker
- Læremidler
- Lunsjsamtaler
- Familieselskaper
- Populærvitenskap
- Debattinnlegg
- TV-serier
- Standup
- Musikk

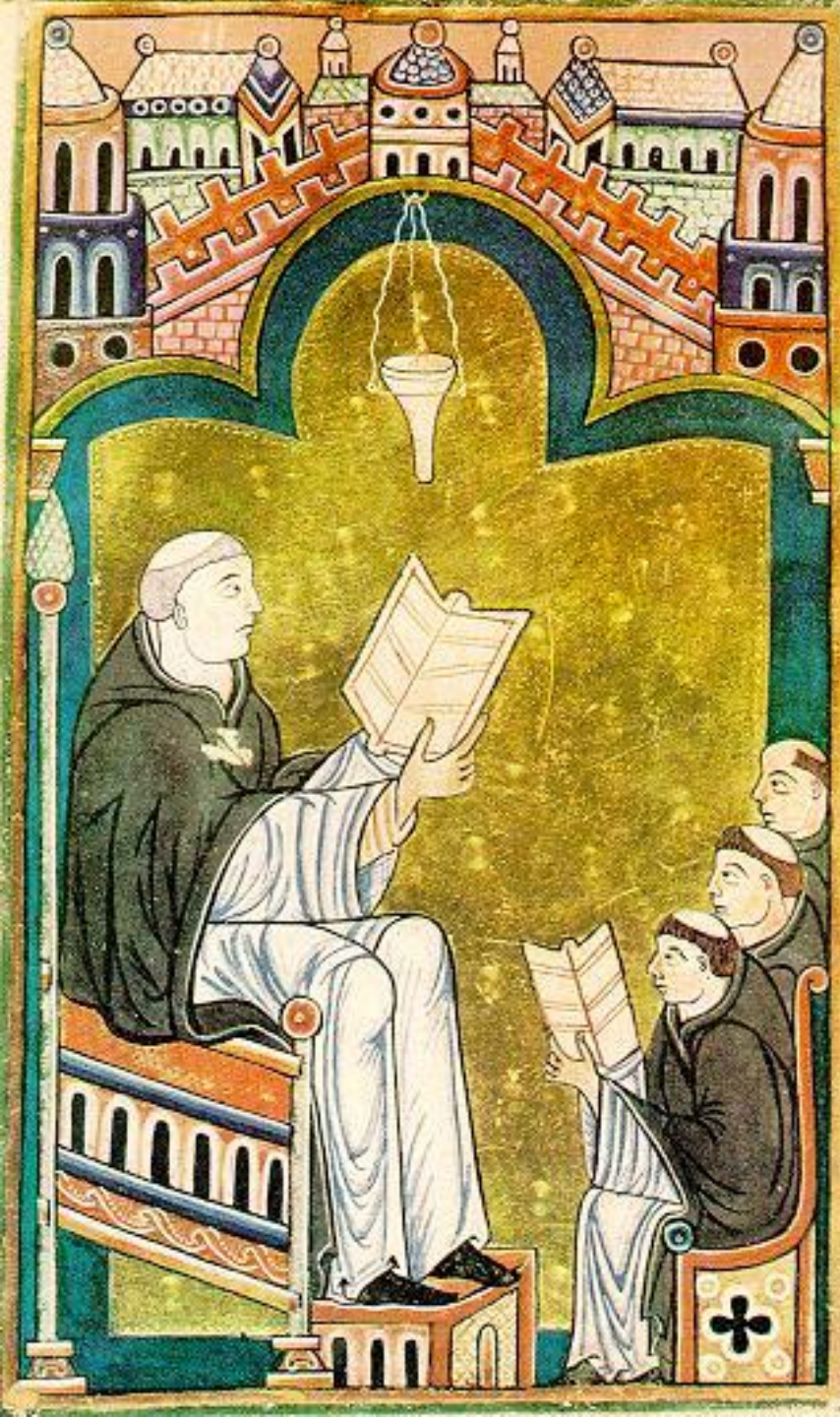

«Ved universitetet i Oslo diskuterte man antallet hjul på en bil. I stedet for å telle, så man det som et politisk spørsmål. Tallet kunne ikke være tre, for det ville fornærmet Stoltenbergs trepartiregjering. Det kunne ikke være fem, for Gerhardsen satt i fire Arbeiderparti-regjeringer og hvilte under den femte.

Dette eksempelet viser hvor sterk partiets makt var på starten av 2000-tallet»

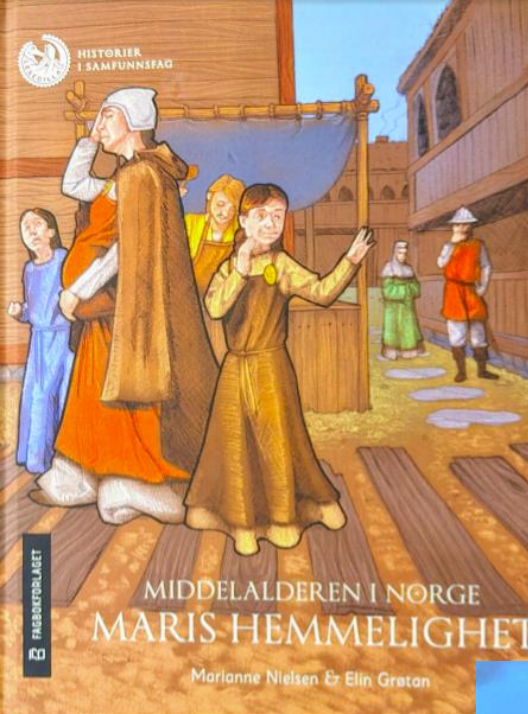
- *Parodia - Nyere verdenshistorie* (2021), s. 369.

«Ved universitet i Paris satt lærde menn i middelalderen og diskuterte hvor mange tenner hesten hadde. De gikk ikke ut og telte, men diskuterte det som et teologisk spørsmål. De klarte å bli enige om at tallet på tenner ikke kunne være delelig med tre, for det ville være en fornærmelse mot treenigheten. De var også enige om at tallet ikke kunne være delelig med syv, for Gud skapte verden på seks dager og hvilte på den syvende.

Dette eksempelet viser hvor sterk kirkens makt var i middelalderen»

- *Portal - Eldre verdshistorie* (2003), s. 163. Samme avsnittet også i 2007-utgaven, s. 197.

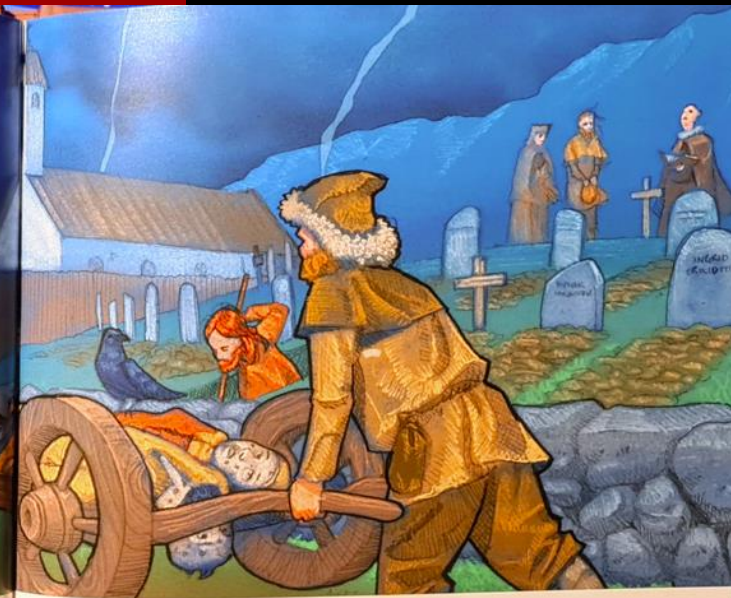

VISSTE DU AT ...?

I middelalderen gikk ikke barna på skolen. Når de var ca. 12 år, ble de regnet som voksne. De måtte jobbe, og hvis de hadde gjort noe galt, kunne de komme i fengsel, akkurat som voksne.

Den natten døde mor av den harde fødselen.
Neste dag gikk vi til kirken.
Far måtte betale til presten også.
Det var for at mor og det lille barnet
skulle få en plass i himmelen.

Samme høst kom svartedauden til Bjørgvin.
Pesten rammet hardt. Mange døde.
Far ville ikke være i Bjørgvin lenger.
Han ville til broren sin i Tunsberg.
Vi gikk den lange turen over fjellet.

HISTORIER
I SAMFUNNSFAG

MIDDELALDEREN I NØRGE
FLUKTEN

Marianne Nielsen & Elin Grøtan

FAGBOKFORLAGET

Vi er i Norge i år 1216.

VISSTE DU AT en konge og hans familie
levde i konstant fare for å bli drept?
Og at den største trusselen faktisk kom fra kirken?
Hvilke farer tror du venter Håkon, den lille
kongssønnen, som er på vei til slektninger i Nidaros?

HISTORIER I SAMFUNNSFAG gir deg innblikk i hvordan
det var å leve i ulike perioder av verdenshistorien.
Alle historiene finnes på tre forskjellige nivåer og
som digitale bøker med innlest tekst.
Se mer på lesedilla.no –
Fagbokforlagets digitale bibliotek.

FAGBOKFORLAGET

HISTORIER
I SAMFUNNSFAG

RENESSANSEN
DE HEMMELIGE PAPIRENE

Marianne Nielsen & Elin Grøtan

FAGBOKFORLAGET

Vi er i Italia i år 1633.

VISSTE DU AT man kunne bli kastet i fengsel
eller bli drept hvis man trodde noe annet enn
det kirken sa? Og at Galileo Galilei gjorde det likevel?
Hvordan tror du det går med de tre vennene som
finder tegningene hans?

HISTORIER I SAMFUNNSFAG gir deg innblikk i hvordan
det var å leve i ulike perioder av verdenshistorien.
Alle historiene finnes på tre forskjellige nivåer og
som digitale bøker med innlest tekst.
Se mer på lesedilla.no –
Fagbokforlagets digitale bibliotek.

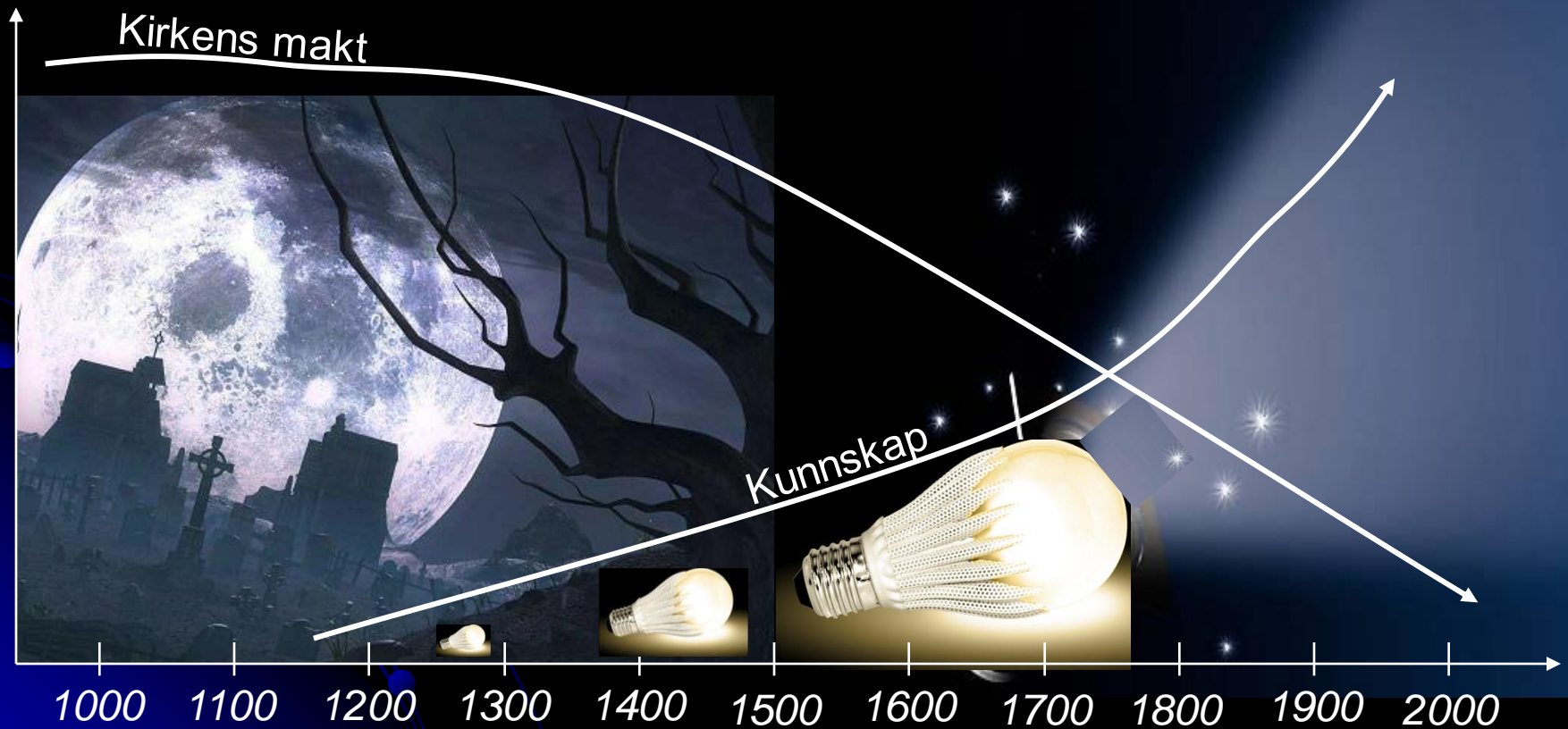

FAGBOKFORLAGET

Bedre om
kristendommen
aldri var kommet
til Norge!

Fra mørke til lys...

BEDRE UTVIKLET: Uten religion hadde menneskeheten vært 1000 år mer utviklet, mener astrofysiker Neil deGrasse Tyson.
Foto: Ngc

ASTROFYSIKER

- Hadde det ikke vært for religion hadde vi vært 1000 år mer utviklet

Nytt program om universet.

-Uten religion, hadde vi vært 1000 år mer utviklet, sier astrofysiker Neil deGrasse Tyson og lener seg tilbake i stolen i en suite på Soho Hotel i London.

- Uten tvil?

-1000 år, ja. Eller, jeg kan garantere 500 år, men jeg tar nok ikke feil dersom jeg sier 1000 år, legger han til og smiler bredt.

Kritisk blikk...?

- Briller
- Bekreftelsesfeller
- Blindfelt

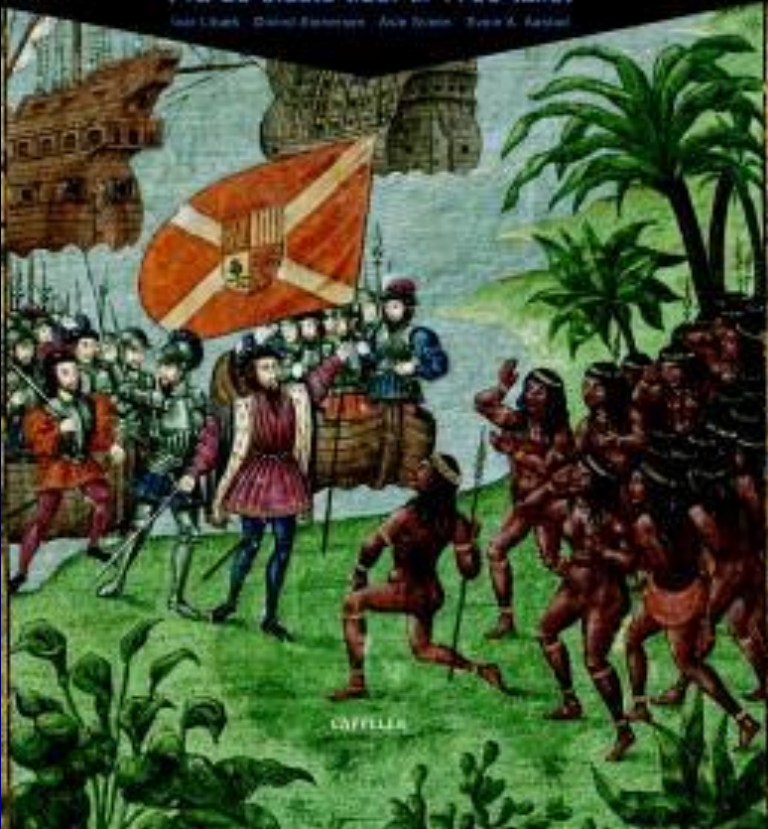
Asbjørn Rachlew

Etterforsker og forsker

historie Vg 2

Fra de eldste tider til 1700-tallet

Utdelt L. Bæk, Daniel Schreiner, Anja Rasmussen, Torbjørn A. Sæviak

- ▶ “Da kristendommen ble statsreligion, ble den kvinnelige filosofen og matematikeren Hypatia drept i Alexandria”
- ▶ “Finn ut mer om Hypatia og hennes skjebne”

Filosofi

FOR BEGYNNERE

SOKRATES

MARX

KIERKEGAARD

NIETZSCHE

DESCARTES

SARTRE

KANT

WITTGENSTEIN

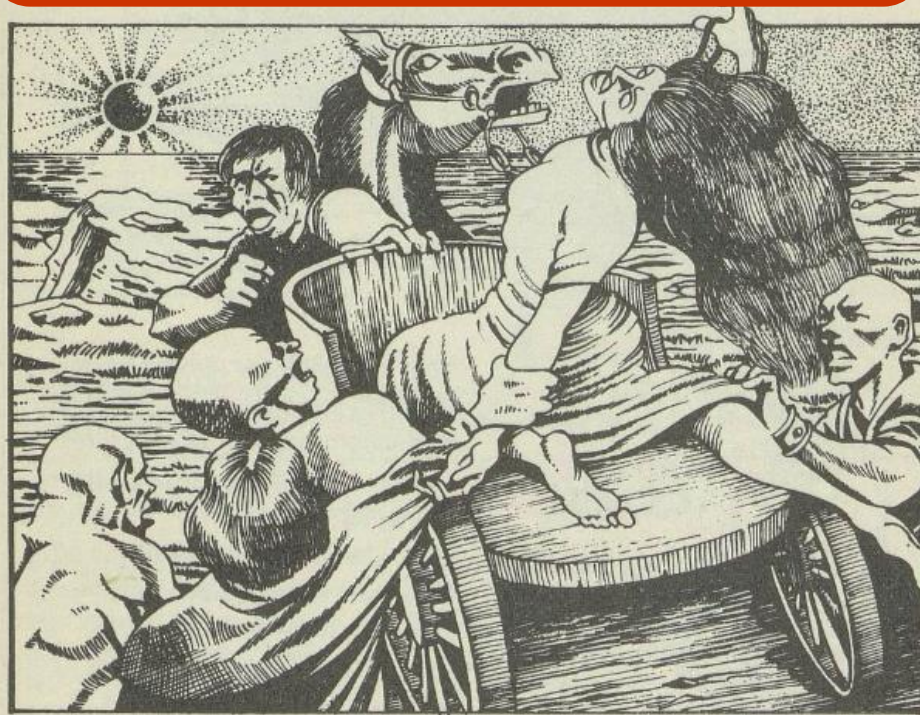
DE BEAUVOIR

Richard Osborne og Ralph Edney

Slutten på den frie vitenskapelige tenkning, fremveksten av kristne dogmer og forfallet i den gresk-romerske sivilisasjonen symboliseres i Hypatias (370–415) liv og død.

Hypatia var datter av en matematiker og astronom ved biblioteket i Alexandria. Som nyplatonist, om enn ikke av den religiøse typen, skal hun ha besatt en lærestol i filosofi. Da kristendommen ble offisielt godkjent i Romerriket var Alexandria i ferd med å gå i oppløsning på grunn av kampene mellom kristne, jøder og hedninger.

Hypatia var ikke særlig populær blant transsynte, kristne svermere. For det første var hun jo hedning, dernest filosof, forsker og matematiker, dessuten en betydelig politisk figur og attpå til kvinne. På grunn av disse syndene, ble hun dratt ned fra sin vogn, kledd naken og levende kuttet opp med skarpe skjell før hun ble brent. Drapsordren kom sannsynligvis fra St. Cyril, patriarken i Alexandria. Vi har her fått en demonstrasjon av det kristne kjærlighetsbudet.

Fra da av gikk det bare en vei med filosofien: Nedoverbakke. I 525 ble de siste filosofiske skoler stengt av keiser Justinian. Den mørke middelalder var i anmarsj.

RACHEL WEISZ MAX MINGHELLA OSCAR ISAAC

AGORA

A HOLY WAR BECOMES HELL ON EARTH

"A GREAT EXAMPLE OF BRAVURA FILMMAKING" - LA TIMES

RACHEL WEISZ

AGORA

A FILM BY ALEJANDRO AMENÁBAR

FESTIVAL DE CANNES
OFFICIAL SELECTION
OUT OF COMPETITION

ONE WOMAN
ONE CITY
ONE CIVILIZATION
ONE PLANET

WWW.AGORATHEMOVIE.COM

FOCUS
FEATURES
INTERNATIONAL

M O D
PRODUCCIONES

limenóptero

5 CINEMA

CANAL+

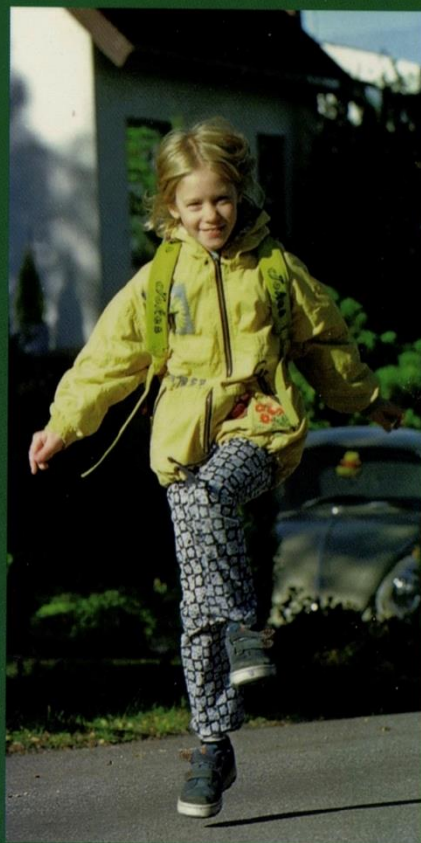
BODIL HOV HOLHJEM – ANNE-RUTH JANGAARD

På samme jord

- en bokserie om religioner og livssyn for barn

UNNVEIG ER HUMAN- ETIKER

Forlaget Norsk Studiegilde

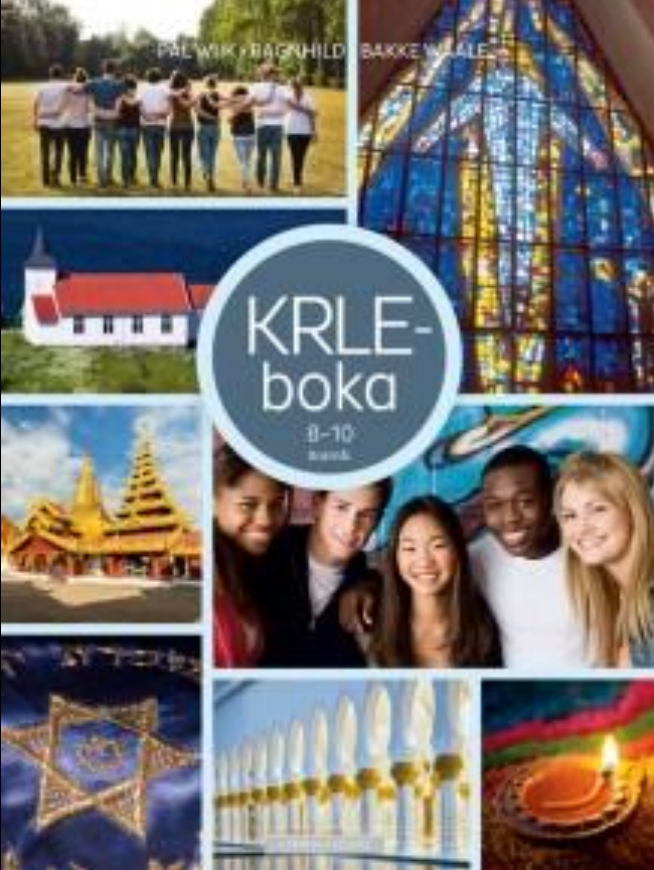
Innhold

Unnveig	s. 8
Unnveig får navnet sitt	s. 11
FN og menneskerettighetene	s. 16
Barnerettighetene	s. 22
Sokrates	s. 25
Hypatia	s. 29
Galileo Galilei	s. 33
Hva er rett og hva er galt	s. 38
Borgerlig konfirmasjon	s. 41
Unnveig har fødselsdag	s. 45
Æsops fabler	s. 48
Basar	s. 55
Unnveig feirer jul	s. 58
Borgerlig begravelse	s. 63
Human-Etisk Forbund	s. 67

Men det var ikke alle som likte det Hypatia sa og gjorde. Forholdet mellom de kristne og de som ikke var kristne i byen var dårlig, og det hadde vært flere opprør på grunn av dette. De kristne mente at de som drev med vitenskap, sånn som astronomi og filosofi, ikke trodde på Gud, og det mente de var helt feil. De sa at filosofene ledet folk bort fra Gud.

Biskopen i byen var lederen for de kristne, og han hadde stor makt. Han var misunnelig på at så mange hørte på Hypatia. Hun hadde makt fordi hun kunne så mye. Mange kom til

Ungdomsskolen

- "På 1500-tallet la den polske vitenskapsmannen Kopernikus fram en teori om at jorda var rund, og at den gikk i bane rundt sola. Det tok 300 år før kirken godtok dette"

Hva er resultatet?

- Hva viser en undersøkelse fra 2021?

[HJEM](#) [HVA VI TILBYR](#) [STILLINGER](#) [BLOGG](#) [KONTAKT](#)

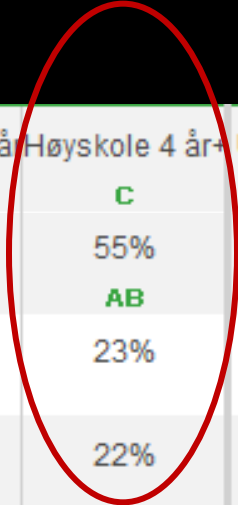
VI GJØR DATAINNSAMLING

Vitenskapelig bevist, fair ovenfor respondentene og bærekraftig for bransjen.

Er du enig eller uenig i følgende påstand: «Kirken mente i middelalderen at jorden var flat»?

	TOTAL	Grunn-/Vdg skole	Høyskole 1-3 år	Høyskole 4 år+	Under 501'	501'-1.000'	Over 1.000'
		A	B	C	D	E	F
Enig i at kirken mente dette	47%	40%	46%	55%	43%	50%	50%
Uenig i at kirken mente dette	25%	29%	22%	23%	24%	23%	22%
Vet ikke hva kirken mente om dette	28%	31%	32%	22%	33%	27%	27%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

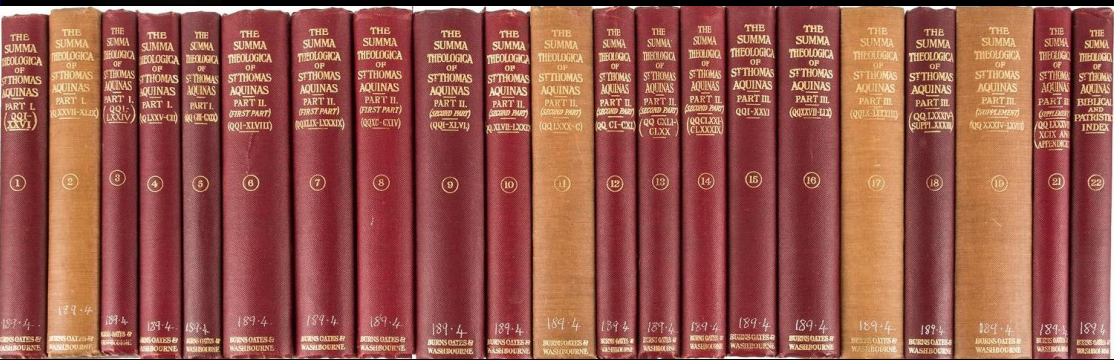
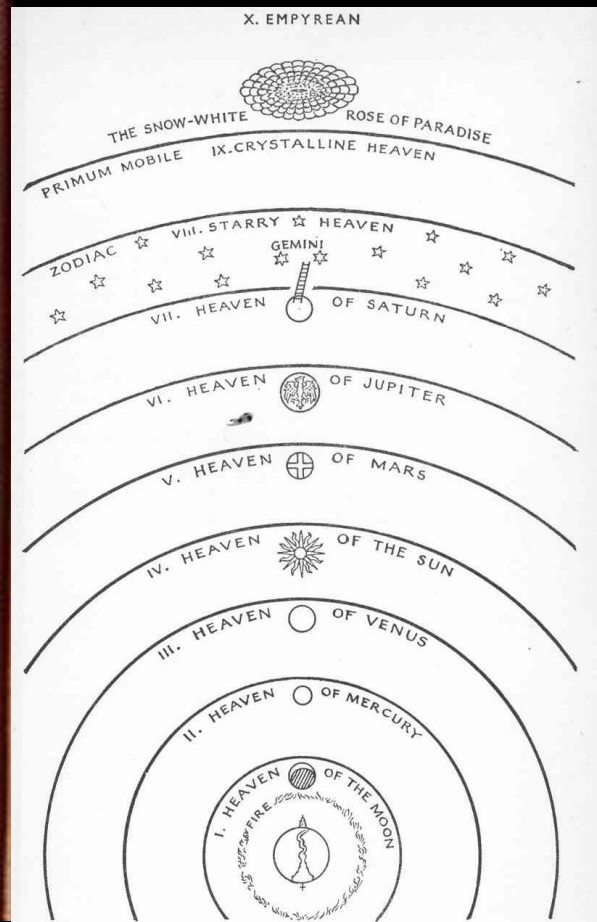
Sign.level: 95%

Men trodde man
ikke i
middelalderen at
jorden var flat?

THE
SUMMA
THEOLOGICA
OF
ST THOMAS
AQUINAS
PART I
(QQI-
XXVI)

189.4
LESLIE OATES &
WASHBOURNE

Olavsfrontalet på reise fot

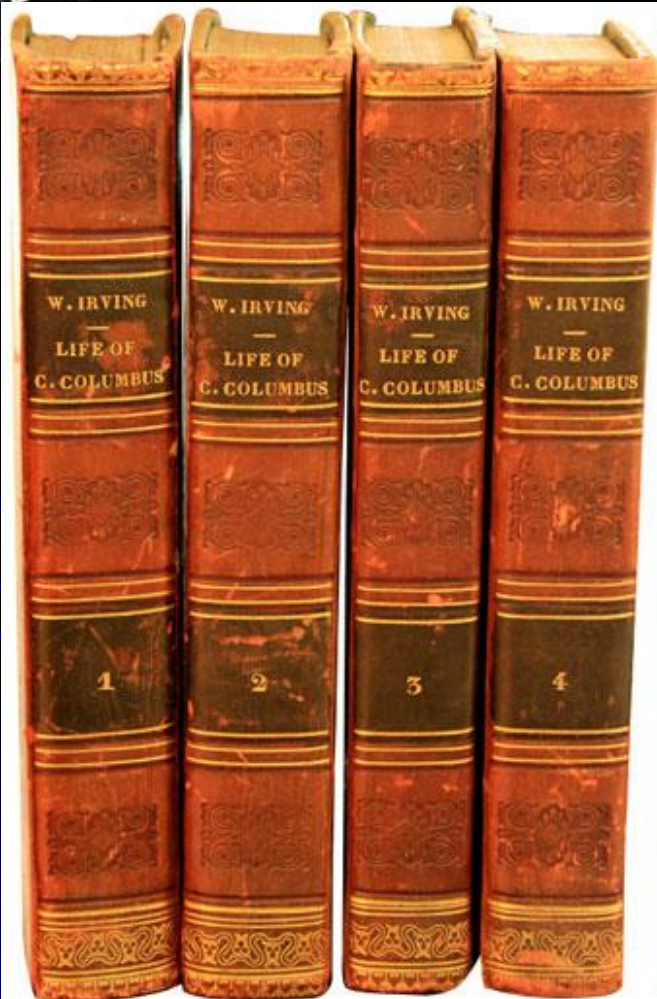
I Erkebispegården finnes en kunsts-katt fra middelalderen, som ikke så mange kjenner til. Det er et alterfrontale, som man antar er laget i første halvdel av 1300-tallet. Nå er Olavsfrontalet på reise fot for å være med i en utstilling om middelaldersk kirkekunst i Museum Catharijneconvent in Utrecht in Nederland in slutten av oktober.

Jorda ble flat i 1828

A
HISTORY
OF THE
LIFE AND VOYAGES
OF
CHRISTOPHER COLUMBUS.
BY
WASHINGTON IRVING.

Venient annis
Saecula scriis, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, et ingens
Pateat tellus, Typhisque novos
Detegat Orbes, nec sit terris
Ultima Thule.

Seneca, Medea.

IN FOUR VOLUMES.
VOL. I.

LONDON :
JOHN MURRAY, ALBEMARLE-STREET.

MDCCCXXVIII.

A photograph of a library interior. The scene is dimly lit, with a warm glow from a central light fixture. In the foreground, a large, open book is positioned as if floating in the air, its pages illuminated. The background is filled with tall, dark wooden bookshelves packed with books. The overall atmosphere is quiet and scholarly.

Lurt av læreboken?

FEIL OG FORVIRRING OM KRISTEN TRO
I LÆREMIDLENE

«- Hypatias grusomme død har for all framtid blitt stående som et minnesmerke over intoleranse, kvinnediskriminering og forfølgelse av annerledes troende. Mordet markerer et tidsskille, mellom antikkens opplyste livsanskuelse og den mørke, vitenskapsfiendtlige middelalderen, sier Audun Holme, professor emeritus i matematikk ved Universitetet i Bergen».

Fagsjekk

Om oss ▾

Mytekalender

År 415

År 415: Hypatia ble ikke drept fordi hun var kvinne eller filosof

LES MER

2

325

391

393

410

415

«- Hypatias grusomme død har for framtid blitt som et minnesmerke over intoleranse, kvinnediskriminering og religiøs fanatisme. Mordet markerer et tidsskille, mellom antikkens opplyste livsansettelse og den mørke, vitenskapsfiendtlige middelalderen, sier Audun Holme, professor emeritus i matematikk ved Universitetet i Bergen».

History for ATHEISTS

THE GREAT MYTHS 9: HYPATIA OF ALEXANDRIA

📅 July 5, 2020 👤 Tim O'Neill 💬 41 Comments

RECENT POSTS

[Interview – Derek Lambert on Jesus Mythicism](#)

[The Crappy Golden Orrery Award 2021](#)

[Constantine and the Bible](#)

[Is Halloween Pagan?](#)

[Interview: Ted McCormick on Steven Pinker's Enlightenment](#)

Search ...

JOSTEIN GAARDER

Etter at boka ble oversatt til tysk i 1993 ble den en internasjonal bestselger, og nådde salgstall som førte til at den i 1995 ble regnet som verdens mest solgte roman. Boken er ifølge forlaget oversatt til 64 språk, og har solgt over 50 millioner eksemplarer.^[1] Boka er filmatisert, og det er også laget musikal, brettspill og PC-spill av boken.

Sofies verden

Roman om filosofiens historie

Aschehoug

I NRK-programmet *Faktasjekken* ble boka kåret til beste norske sakprosabok for barn og unge (utgitt etter 1945) av medlemmer i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening.^[4]

MANGE ANSER MIDDELALDEREN
SOM EN ENESTE LANG NATT.
ORDET BLIR OFTE BRUKT I
NEGATIV BETYDNING ...

... SELV OM
DET HELT
KLART ER
OVERDREVET.

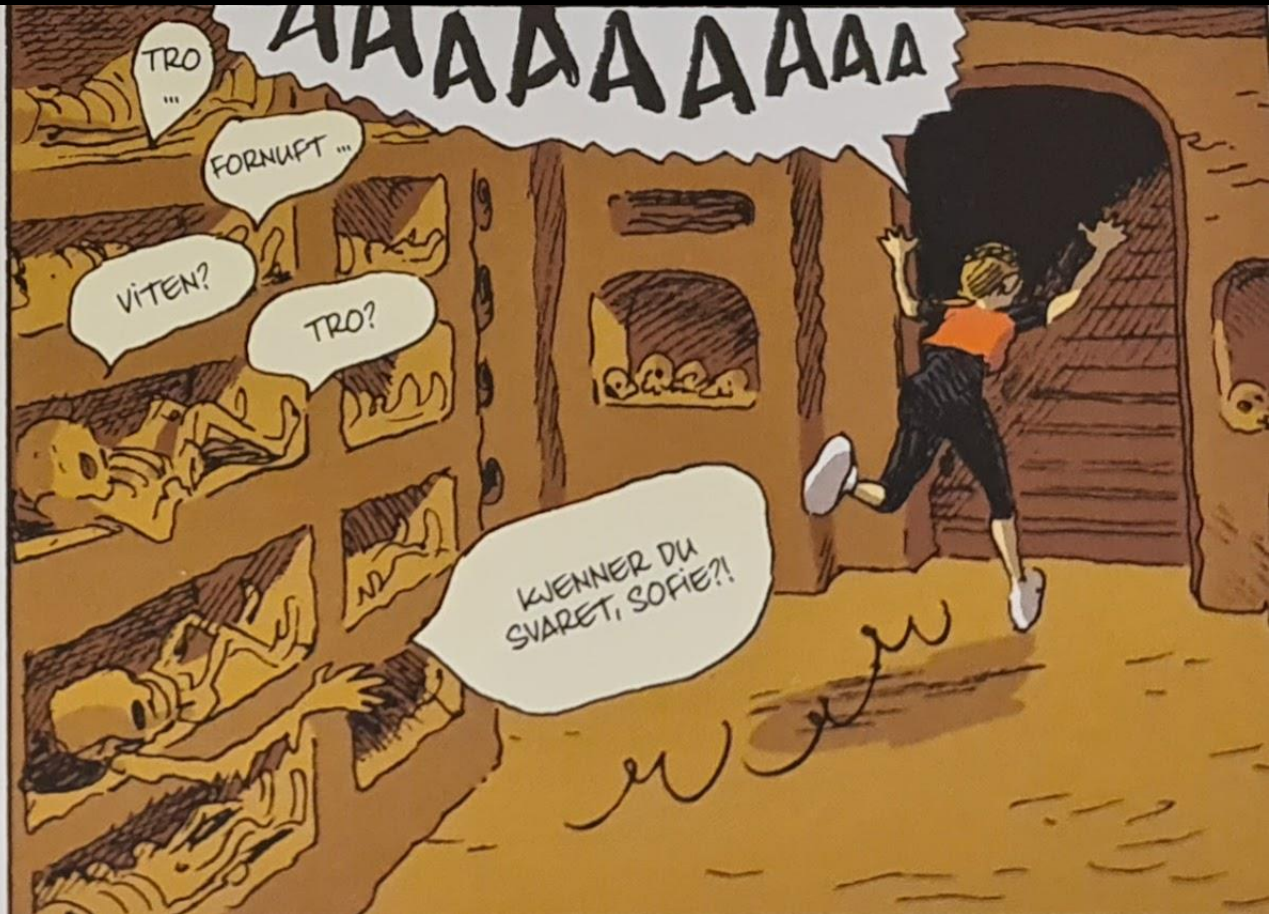

KRISTENDOMMEN BRUKTE TID PÅ Å TRENGE NED I FOLKEDYPET. ET STORT ANTALL FØRKRISTNE RELIGIONER FORTSATTE Å GJØRE SEG GVELDENDE, MEN DEN KRISTNE TRO KLARTE OMSIDER Å PÅLEGGJE VERDEN SITT SYN.

HVA MED
BIBELEN
OG
FORNUFTEN?

AAA

TRO
...

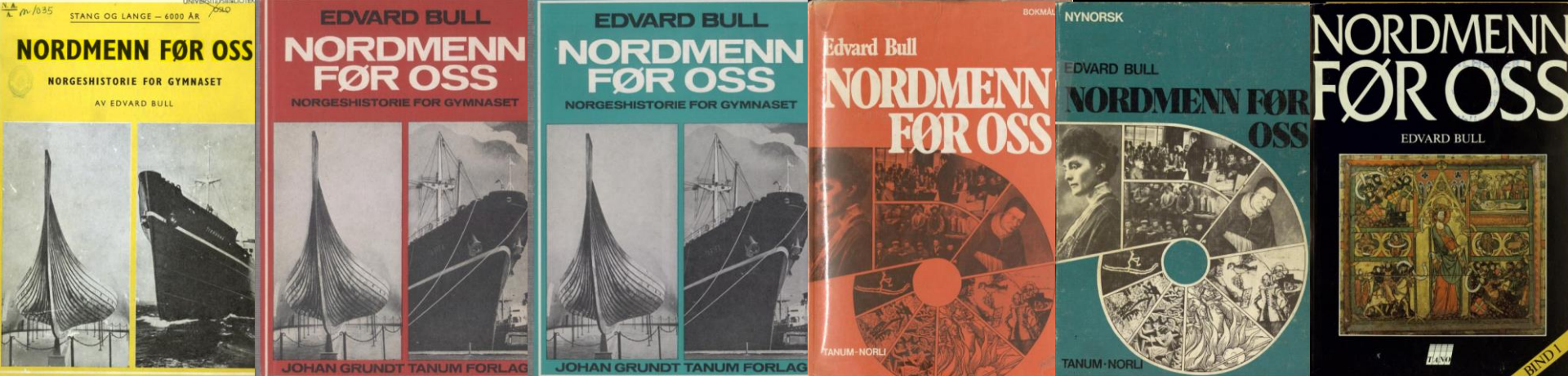
FORNUFT ...

VITEN?

TRO?

KJENNER DU
SVARET,
SOFIE?!

AAAAAAA

- Dominerende kilde for etterkrigstidens videregående
 - Stadig nye opplag fra 1948 til 1986
- To sider om kristningen av Norge
 - Viktigste budskap at den gamle troen fortsatte side om side med den nye
 - I folket kristningen kun på overflaten – ellers et redskap for makten
- Taus om
 - Påvirkning på juss og samfunnsforhold
 - Nytt menneskesyn
 - Skriftskultur og skoler

Sigvat skald sier at Olav «kan fastlegge den landsrett som skal stå», men vi vet ikke noe nærmere om de lovene han kan ha gjennomført. Rimeligvis hadde det mer å si at han prøvde å hevde fred og rettssikkerhet i landet; også det forteller skaldene om.

I lærebok

Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt om bøter man måtte betale om påbudet ble brutt

Gaia⁶

ARBEIDSBOK

Gagry Helms • Ole Reinholdt
Anne-Elizabeth Utbøev

Samfunnsfag for barnetrinnet

I lærebok

Kontekst som mangler

Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt om bøter man måtte betale om påbudet ble brutt

Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.

I lærebok

Kontekst som mangler

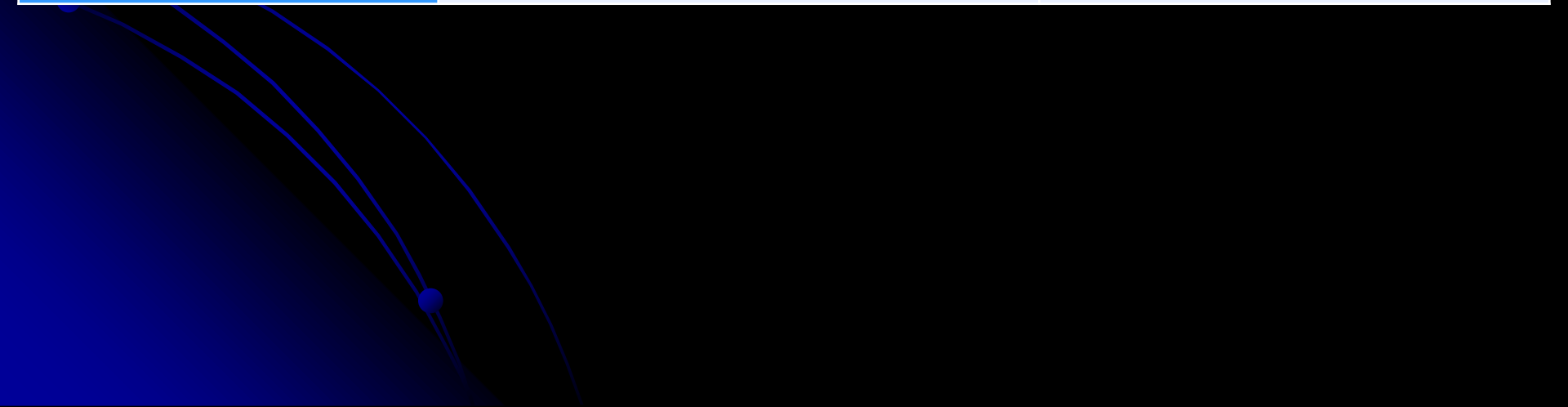
Konklusjon...?

Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt om bøter man måtte betale om påbudet ble brutt

Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.

Enten en elev for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng		

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før denne «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før denne «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien		

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	Kristningen trist fordi man mistet det positive synet på livet. Kristendommen var negativ til livet her og nå. Det viktigste nye med kristendommen var negativt.

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	Kristningen trist fordi man mistet det positive synet på livet. Kristendommen var negativ til livet her og nå. Det viktigste nye med kristendommen var negativt.
Ideen om at vi må stå til rette etter døden for det livet, fører med seg nye ideer om synd og skyld.		

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	Kristningen trist fordi man mistet det positive synet på livet. Kristendommen var negativ til livet her og nå. Det viktigste nye med kristendommen var negativt.
Ideen om at vi må stå til rette etter døden for det livet, fører med seg nye ideer om synd og skyld.	Lite om Guds nåde og gleden ved Kristi seier over døden. Eller at man ikke måtte dø i kamp for å få et godt etterliv. Ikke noe om at også kongene må følge loven og at lovene krever nåde.	

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	Kristningen trist fordi man mistet det positive synet på livet. Kristendommen var negativ til livet her og nå. Det viktigste nye med kristendommen var negativt.
Ideen om at vi må stå til rette etter døden for det livet, fører med seg nye ideer om synd og skyld.	Lite om Guds nåde og gleden ved Kristi seier over døden. Eller at man ikke måtte dø i kamp for å få et godt etterliv. Ikke noe om at også kongene må følge loven og at lovene krever nåde.	Kristningen førte ikke bare til et negativt syn på livet, men også en frykt for å dø.

I lærebok	Kontekst som mangler	Konklusjon...?
Krav om helgedagsfri og gudstjeneste, samt bøter man måtte betale om påbudet ble brutt	Nevnes sjelden at første gang bestemt at alle arbeidstakere – selv slaver – fikk fri søndag og i høytider. Og at boten betales av bonden som hadde tvunget dem til å arbeide.	Enten en elev er for eller mot skolegudstjenester, vil hun vanskelig forstå at dette også har å gjøre med grunnleggende rettigheter til fri og hvile.
Dåp nevnes kun som tvang: «Barn skulle døypast så snart som råd», settes ikke inn i større sammenheng	Nevnes ikke at alle barn skulle ha rett til å vokse opp – og uønskede ikke settes ut til ville dyr. Selv om tid før «formålsparagrafen» ble virkelighet, en ny standard satt. Og den var satt av dåpen – av «alle barn».	For barn som tenker på dåpen som et familiært og frivillig rituale, gir det ingen mening å høre om obligatorisk dåp – om man ikke også forteller om et endret syn på menneskeverdet.
Noe av det nye med kristendommen var oppmerksomheten på livet etter døden. Livet her og nå en mellomstasjon på veien	Nevnes ikke at kristningen ga et positivt syn på arbeid og livet her og nå. Nevnes sjelden annet positivt, fra skriftkultur til flerstemt musikk og noter, og lover som fremmet menneskeverd og motvirket fattigdom.	Kristningen trist fordi man mistet det positive synet på livet. Kristendommen var negativ til livet her og nå. Det viktigste nye med kristendommen var negativt.
Ideen om at vi må stå til rette etter døden for det livet, fører med seg nye ideer om synd og skyld.	Lite om Guds nåde og gleden ved Kristi seier over døden. Eller at man ikke måtte dø i kamp for å få et godt etterliv. Ikke noe om at også kongene må følge loven og at lovene krever nåde.	Kristningen førte ikke bare til et negativt syn på livet, men også en frykt for å dø. Kan det tenkes en verre religion?

1: Fra jegere og samlere til sivilisasjoner

2: Antikken

3: Middelalderen

4: Vikingtid og middelalder i Norge

landsloven,

felles lovbok for hele Norge utarbeidet under kong Magnus Lagabøte i 1270-årene. Den bygde på de gamle landskapslovene.

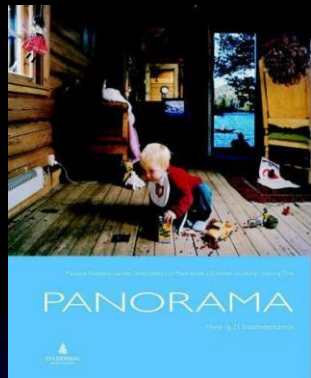
● *Panorama*

- Om utformingen, fjærpenn og kalveskinn, bokstaver og illustrasjoner
- «Fikk nå en lov for hele landet, skrevet etter pålegg av kongen»

● *Alle tiders historie vg2* (2013-utgaven, bedre i 2020)

- Siden kongedømmet bygde på «et visst samarbeid med bøndene», fortsatt «lovgivning og domsmyndighet hos bøndene på lagtingene». Dermed ble landsloven «lagt fram på alle lagtingene for godkjenning og vedtak» (s. 80)
- Sier ikke hva som ble forbedret, halve avsnittet om ... festninger

Håkon Håkonssons etterfølger, sønnen Magnus Lagabøte (1238–80), innførte en felles lov for hele landet som erstattet de gamle regionale landskapslovene. Kongens tilnavn, Lagabøte, viser til at han forbedret lovene. For å styrke forsvaret av landet ble det bygd festninger etter mønster fra utlandet. Mot slutten av høymiddelalderen fantes det større festningsverk i Oslo (Akershus), Vardø (Vardøhus), Tønsberg (Tunsberghus), Bergen (Bergenhus) og Båhuslen (Båhus).

Landsloven er en milepæl i norsk historie. Men hva er det egentlig vi skal feire?

Hans Jacob Orning
Professor i middelalderhistorie, Universitetet i Oslo

Løsningen på denne kaotiske tilstanden var at man fjernet den uskikk «som er mer vanlig her i landet enn andre steder», at man ved et drap tok hevn på andre enn drapsmannen. Landsloven satte forbud mot å ta ættehevne med begrunnelsen at det hadde ført til borgerkrigene der de beste mennene i landet var blitt uskyldig drept.

Dette må være en av de mest inngripende lovene som noen gang er blitt innført i landet vårt. Middelalderens mennesker var knyttet til en slekt, og de trygget sin egen tilværelse gjennom å inngå vennskap og allianser med andre. Det var slike sosiale kollektiver på mellomnivå landsloven ville begrense. Minst mulig skulle stå mellom staten og individet.

Dette var i realiteten en mental omveltning av veldige proporsjoner. Religiøst må vi frem til Martin Luther på 1500-tallet før gudsforholdet ble individualisert på lignende måte. Kongemakten

En konge som aktivt måtte inngå vennskapsbånd til folk, ble avløst av en konge som kunne kreve lydighet fra alle. Landsloven representerer det vi i dag vil oppfatte som en dreining mot en autoritær stat. Dens sentralisering av politisk makt peker frem mot eneveldet, ikke demokratiet.

En konge som aktivt måtte inngå vennskapsbånd til folk, ble avløst av en konge som kunne kreve lydighet fra alle, skriver kronikkforfatteren. Bildet viser en skulptur av Magnus Lagabøte i Stavanger domkirke. Foto: Rolf M. Aagaard

Magnus Lagabøtes landslov representerer det vi i dag vil oppfatte som en dreining mot en autoritær stat.

Jørn Øyrehagen Sunde

for tre dager siden

Bare tåpen følger lova sin ordlyd om den er for streng eller for mild. I så fall er det dommarane si plikt til å setja lovordlyden til sides og finna ei løysing som er betre. Då gjeld det dommarane vert samde om, og som dei som møter på tinget støttar. Vert ikkje dommarane samde, gjeld den løysinga som lagmannen fell ned på, om ikkje dei som møter på tinget skriv til kongen for å få han til å omgjera dommen.

Dette er ikkje utsegna til ein autoritær konge, men ein konge som inviterer til dialog mellom kongsmakt og dei som møter på tinget. Så kunne dette sjølv sagt vera rein retorikk. Men forhandling og dialog er sjølv ideologien Landslova er tufta på.

Dette betyr ikkje at kong Magnus Lagabøter var ein sann demokrat. Det betyr at Norge var eit uregjerleg rike med maksimalt 16 lagmenn og litt over 50 sysselmenn som kjernen i den kongelege rettspleia. Difor var Norge, som Steinar Imsen har vist i sine to bøker om norsk bondekommunalisme, styrt gjennom dialog mellom sentral og lokal makt.

Det betyr igjen ikkje at ingenting vart endra. Behovet for endra var stort for grupper som ikkje var representert på tinget, som dei fattige. Landslova endrar deira stilling gjennom å innføra indirekte almisseplikt, og gjennom å endra kreditt- og handelsvesenet. Ikkje bare dei direkte fattige – dei med mindre verdi enn ei ku – men generelt små handelsaktørar og dei som ville etablera seg i jordbruket fekk eit reelt høve til å gjera det etter Landslova.

Alt dette fordi kongen var sett over lova. Som Ken Pennington har vist, var denne romerske maksimen – princeps legibus solutes est – brukt til å forklara at kongen kunne gje nye lover. Den innebar ikkje at kongen kunne bryta eksisterande lov.

Derimot etter den eida som kongen skulle sverja etter Landslova ved kongehylling på Øyrettinget i Torndheim, var kongen bunden til å følgja Guds lov (som vi ville ha kalla fundamentale rettar), tidlegare lov, og i tillegg til at bøndene måtte samtykkje til ny lov. Ikkje gjennom at ny lov vart vedtatt på tinget, men gjennom bruken der dei kunne setja den til sides dersom lovordlyden var for streng eller for mild.

Dette siste var viktig for Olaf karl i 1329. Men det var viktig for den politiske kulturen over tid. Når den norske sentralmakta er sterkt redusert, og i liten grad driv med riksdekkjande lovgjeving på 1400-talet, vert lagtinga igjen ein arena der ein gjev lover der lov manglar.

Slik haldt lagtinga fram både på fastlandet og i skattlanda til tidleg 1600-talet, då sentralmakta igjen vart sterk nok til å gje riksdekkjande lover. Då vart den òg sterk nok til å ta bort regelen om at bare tåpen følgjer lovordlyden om den er for streng eller for mild. Det var for radikalt for ei stadig meir autoritær kongsmakt.

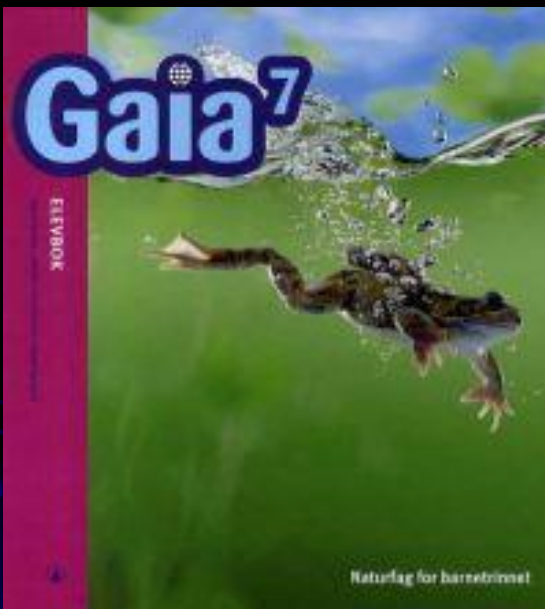
«Nå skal vi 300 år tilbake i tid. Tenk deg et Europa preget av ufrihet, urettferdighet og store forskjeller mellom folk. Noen få er rike og bader i luksus. De aller fleste er fattige. Samtidig er folk fanget i et slags tankefengsel. De er overbeviste om at Gud har bestemt at det skal være sterke forskjeller mellom folk»

«Prester og andre kirkefolk hadde rett til å kreve at folk flest betalte inn skatter og avgifter for alle typer tjenester i kirken, som dåp, vielse og gravferd. Vanlige folk måtte også betale for utsmykking av kirkene og lønn til des om jobbet der. Penger som ble til overs, tok prestene selv. Mange av dem ble rike»

«Gjennom studiene sine viste vitenskapsfolk at naturen ikke er styrt av Gud, men av naturlover»

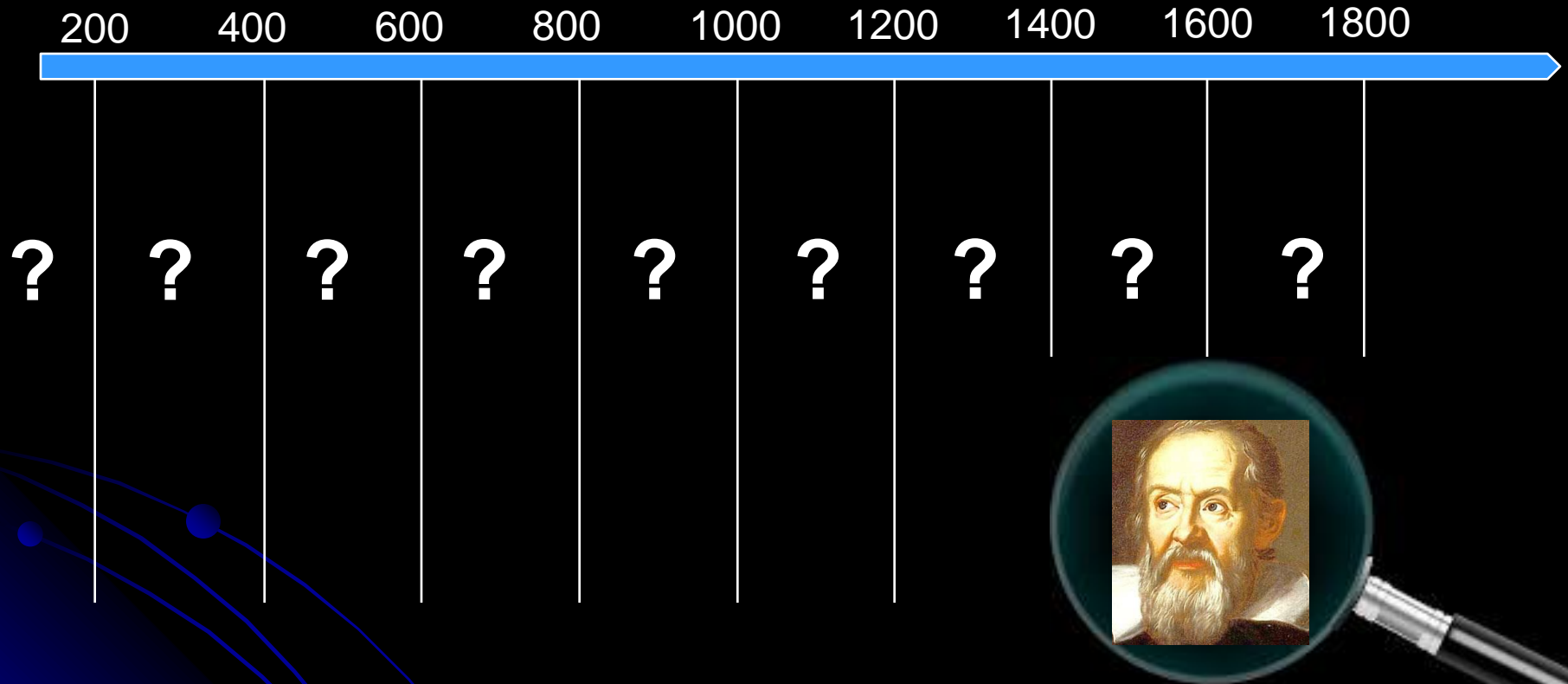
«Kirken påsto at sykdom, kuldebølger, dødsfall, tørke og brann var Guds straff når menneskene ikke oppførte seg slik Gud ville. Alle var ikke enige med kirken i dette»

«Noen ønsket å finne ut mer om naturen enn det Bibelen kunne forklare. For å få svar på spørsmålene sine drev disse vitenskapsfolkene med systematiske studier. Mange var opptatt av verdensrommet og naturen. De ville forklare sammenhengene i naturen»

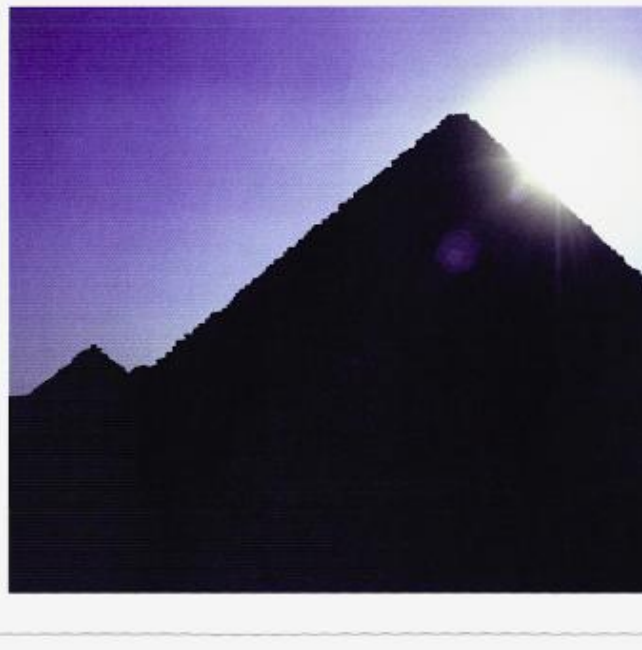
- «Forklaringane til naturfilosofane hadde ikkje plass til gudar. Derfor vart mange av dei som trudde på ein eller fleire gudar, både fornærma og rasande. Gjennom historia har mange vitskapsfolk vorte fengsla og drepne for meiningane sine.»
 - *Gaia Naturfag*, Gyldendal Undervisning, 2008, s. 108

Forfulgte vitenskapsmenn...?

Men det var ikke alle som likte det Hypatia sa og gjorde. Forholdet mellom de kristne og de som ikke var kristne i byen var dårlig, og det hadde vært flere opprør på grunn av dette. De kristne mente at de som drev med vitenskap, sånn som astronomi og filosofi, ikke trodde på Gud, og det mente de var helt feil. De sa at filosofene ledet folk bort fra Gud.

Biskopen i byen var lederen for de kristne, og han hadde stor makt. Han var misunnelig på at så mange hørte på Hypatia. Hun hadde makt fordi hun kunne så mye. Mange kom til

Galileo Galilei - rebelsk vitenskapsmann

31.01.2024 · 57 min

Han var en av fedrene til den moderne vitenskapen, men ble forsøkt kneblet av den katolske kirken.

**HISTORISKE
KJENDISER**

Da Galilei vendte teleskopet mot himmelen kunne han «observere at Kopernikus' teorier stemte».

- Ikke bare feil: **umulig**
 - Så månefaser for Venus og Jupiter, ikke at jorden i sentrum eller beveget seg
- Hvorfor slike feil? Hvorfor så lite bedring? Hvorfor så mange om Galilei?
 - Ser ikke etter i teleskopene selv, aner ikke hva man kan se, eller kunne på Galileis tid
- Støtter myten om **lysets seiere**
 - Galilei et fyrtårn, et **opplysningens symbol**

Per Anders Madsen
Hege Roaldset
Ane Bjølgerud Hansen
Eivind Sæther

perspektiver

Vg2·Vg3

HISTORIE

 GYLDENDAL

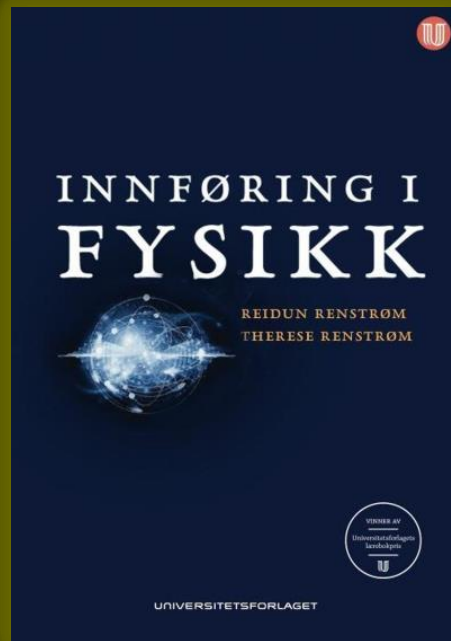
INNFORING I FYSIKK

REIDUN RENSTRØM
THERESE RENSTRØM

UNIVERSITETSFORLAGET

Kirkens menn heier på Kopernikus

Ifølge en seiglivet myte nølte Kopernikus med å utgi verket *Revolutionibus (Om himmelsfærenes rotasjoner)* helt til sitt livs slutt fordi han fryktet at kirken ville dømme han som kjetter. Myten har ingenting med den den virkelige historien å gjøre. Tvert imot var støtte og oppmuntring fra menn i sentrale posisjoner i den katolske kirken avgjørende for at verket utkom. Allerede i 1514 oppfordret pave Leo 10. Kopernikus om å utgi sin nye modell for solas årlige bevegelse fordi den kanskje kunne danne grunnlag for en bedre kalender. I den julianske kalenderen har året $365 \frac{1}{4}$ dager, men allerede på 1200-tallet var kalenderåret kommet i utakt med det astronomiske året med hele 10 dager. Da vårjevndøgn dukket opp, sto det 11. mars og ikke 21. mars i kalenderen. For kirken, som skulle feire første påskedag etter første fullmåne på eller etter vårjevndøgn, var det svært viktig at kalenderen var i takt med tiden. Kopernikus avsto imidlertid pavens oppfordring og begrunnet det med at han ikke hadde foretatt alle de nødvendige beregningene.

Astronomene på 1600-tallet
avviste ikke kristen tro eller Gud

Naturens lover er skrevet av
Gud i matematikkens språk

- *Galileo*

Vitenskap er å tenke
Guds tanker etter ham

~ Johannes Kepler

What is the most misunderstood historical event?

Tim O'Neill, Head Inquisitor against bad history.

Updated Mar 2 · Upvoted by Lyonel Perabo, B.A. in History. M.A in related field (Folkloristics)

The Galileo Affair

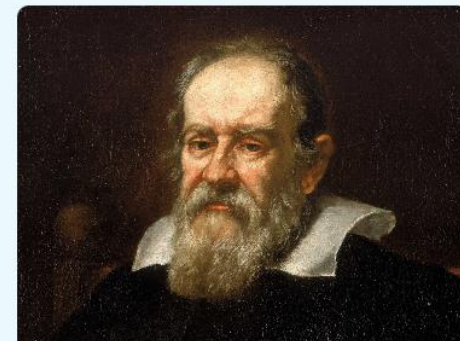
Mange myter om Galilei

Bjørn Are Davidsen

Beviste Galileo Galilei at jorden går rundt solen?

Sverre Holm

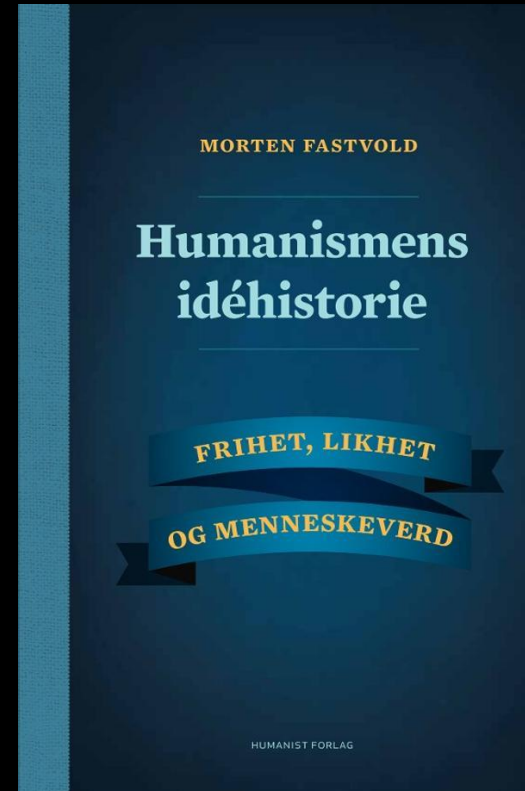
År 1630: Heller ikke Galilei kan observere at jorden beveger seg

Bjørn Are Davidsen

Mer på *Fagsjekk.no*

Opplysningstiden = antikkens verdier?

- Hva er moralsk likhet? Noe vi kan **se**?
- Ingen objektiv, målbar, vitenskapelig verdi
- Fokus i antikken: Naturlig **ulikhet**
- Hvorfor erstattet av **moralsk likhet**?
 - **Uavhengighetserklæringen ikke fra antikken**
 - Selvinnlysende sannhet at Gud skapte oss likeverdige
 - **«Religiøs sannhet, ikke en vitenskapelig»**

BEDRE UTVIKLET: Uten religion hadde menneskeheten vært 1000 år mer utviklet, mener astrofysiker Neil deGrasse Tyson.
Foto: Ngc

ASTROFYSIKER

- Hadde det ikke vært for religion hadde vi vært 1000 år mer utviklet

Nytt program om universet.

-Uten religion, hadde vi vært 1000 år mer utviklet, sier astrofysiker Neil deGrasse Tyson og lener seg tilbake i stolen i en suite på Soho Hotel i London.

- Uten tvil?

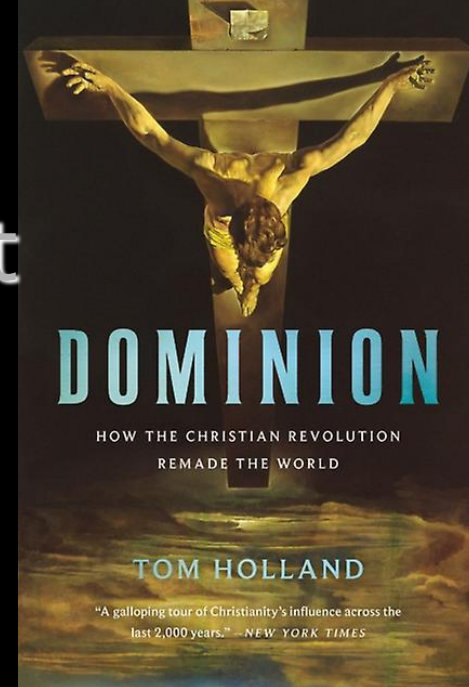
-1000 år, ja. Eller, jeg kan garantere 500 år, men jeg tar nok ikke feil dersom jeg sier 1000 år, legger han til og smiler bredt.

"Sometimes you need to look at Life
from a different perspective."

Uten kristen tro hadde vi vært 1000 år *mindre* utviklet ...?

- Gjennomsyret av en kristen visjon og dype verdier
 - **Lineær historieforståelse:** «Mer utviklet» = BRA
 - **De svake og undertrykte - ofre:** Ikke foraktet, men opphøyet
 - **Menneskerettigheter:** Religiøs verdi – skapt i Guds bilde
 - **Det sekulære**
 - Fra Jesus og Augustin – Gudsstaten og menneskenes stat
 - “Kristendommen sprer seg på to måter: omvendelse og sekularisering”
 - **Religion:** «Personlig tro», ikke «politikk»
 - **Selvkritikk – og religionskritikk:** Personlig ansvar, ideal å bekjenne synd –skriftestol
 - **Naturvitenskap:** Ordnet, lovmessig univers som er verdt å utforske
 - **Miljø:** Forvalte skaperverket til det beste for vår neste

Uten kristen tro?

Begrunn rent
sekulært
– og bærekraftig!

Tilgivelseskultur

- Ydmykhet foran ære
- Individet det sentrale - rettigheter og ansvar

Naturvitenskap

- «Naturlover»
- Rasjonelt tilgjengelige
- For vårt felles beste

Menneskeverd

- Likeverd = SANT
- Antirasisme
- Hjelp svake – ofrene!

- Betyr ikke at kristendommen må være sann
- Men verdt å se nærmere på

Betyr det at alt bra = kristen tro?

- Og var alt kristne gjorde bra?

Nei

**Men det er lov å unngå å
videreføre mørke myter**

Tenne et lys mot mørke fremstillinger

- Mer bevisste elever og lærere, forlag og foreldre
- Mer informert undervisning og læremidler
- Bedre samtaler om tro og tanke

Den store fortellingen

